

**„ANTISOCIÁLNÍ“ NADANÝ ŽÁK
"ANTISOCIAL" GIFTED STUDENT***Jarmila Jašková**Česká školní inspekce – Pardubický inspektorát, Sukova třída 1556, 530 02 Pardubice,
Jarmila.Jaskova@csicr.cz***Abstrakt:**

Příspěvek je zaměřen na vytvoření adekvátního termínu pro nadané žáky, kteří vykazují nějakou poruchu v chování. Motivací pro vznik tohoto textu je snaha o nahrazení nepřiměřeného označování výše uvedené skupiny nadaných žáků. V současné praxi používaný termín antisociální nadaný žák má negativní konotaci s pojmem antisociální, tedy protispolečensky zaměřený člověk. Cílem je zformulování použitelného, obecně přijatelného a srozumitelného pojmu, který vystihuje reálné projevy žáka, bez přehnaně negativní až kriminalizující charakteristiky.

Klíčová slova: nadaný žák, poruchy chování.

Abstract:

The article is aimed at creating an adequate term for gifted students who exhibit some behavioral disorder. The motivation for the creation of this text is the effort to replace the inappropriate designation of the above-mentioned group of gifted students. In current practice, the term antisocial gifted student has a negative connotation with the term antisocial, i.e. an antisocially oriented person. The goal is to formulate a usable, generally acceptable and understandable term that describes the real manifestations of the student, without excessively negative or criminalizing characteristics.

Key words: gifted student, behavioral disorders.

Úvod

Problematika široké oblasti práce s nadanými žáky s sebou přináší nové dimenze pohledu na jejich vzdělávání a tím i oblast pojmosloví, která se k této skupině žáků váže. Základní pojmy musejí mít dobrou vypovídací hodnotu s co nejpřesnější obsahovou charakteristikou. V současné praxi používaný termín antisociální nadaný žák není vhodným označením. Jak etopedie, tak i psychologie využívají třístupňovou klasifikaci a použití třetího stupně s nejhorší charakteristikou projevů chování je nedůvodné.

Příspěvek si neklade za cíl řešit komplexně přístup, formy a metody vzdělávání nadaných žáků, protože jde o velmi rozsáhlou materii. Cílem je přizpůsobit pojmosloví a dát ho do souladu s klasifikací používanou v psychologii a etopedii v ČR.

Antisociální nadaný žák

Tento pojem, který se začíná pro tyto žáky používat, není pro nadaného žáka s problémovějším chováním adekvátní. Antisociální projevy patří do třetího, tedy nejvyššího stupně poruch chování se sociálním základem, Musil (2014) na straně 216 přímo uvádí pojem „delikvence“.

Používaný pojem „antisociální nadaný“ tedy neodpovídá české klasifikaci stupňů poruch chování. Navíc je silně stigmatizující a odkazující žáka do řad osob s nejtěžšími, výrazně protispolečenskými projevy v chování, za něž jsou ve většině případů izolovány od společnosti ve výkonu trestu.

Slomek (2010) ve své klasifikaci poruch chování uvádí, že antisociální chování má protispolečenskou povahu. Reeducace se provádí v zařízeních pro výkon ústavní či ochranné výchovy, případně později ve vězeňských institucích. Doslova píše: „K antisociálním projevům a jednání řadíme veškerou trestnou činnost, krádeže, loupeže, sexuální delikty, vandalství, zabití a vraždy, výrazné násilí a agresivitu, terorismus, organizovaný zločin.“

Ve stejném duchu se k problematice vyjadřuje i Musil (2014), který uvádí, že osoba, která vykazuje antisociální projevy ve svém chování (třetí stupeň poruch chování), patří mezi osoby s nejvyšší mírou společenské nebezpečnosti. Jedná se o nejvyšší stupeň narušení chování, které je trestně postižitelné.

Někteří nadaní žáci sice nejsou příkladní ve svém chování, přesto nesplňují toto stigmatizující a hanlivé kritérium. Jejich označení by mělo odrážet českou klasifikaci poruch chování dle odborné literatury uznávaných autorů.

U žáků se zdravotními omezeními se vyhýbáme stigmatizaci a škatulkování, hledáme stále jemnější pojmy pro jejich zařazování, abychom se vyhnuli hanlivému významu. Proto si méně přizpůsobiví nadaní žáci nezaslouží bezdůvodné zařazení do kategorie antisociálních osob.

Návrh pro praxi

Označit nadané žáky termínem antisociální je nevhodné a vzbuzuje nepříznivé konotace. Za každým žákem musíme vidět nejdříve člověka – osobnost. Žádné označení není univerzální. Pro práci s těmito žáky je třeba používat správné odborné názvosloví, které bude školám, potažmo učitelům i zákonným zástupcům srozumitelné, bude pro ně přijatelné a nebude vyjadřovat zařazení mezi osoby s kriminálními sklony a činy nejtvrďšího kalibru. Zároveň tak bude v souladu se současnou terminologií využívanou v pedagogice, psychologii a etopedii – jeden z oborů speciální pedagogiky, zabývá se výchovou a vzděláváním obtížně vychovatelné mládeže (Hartl a Hartlová, 2000).

Navrhuji pro nadané žáky s problémovějším chováním používat pojem „**nadaný žák s prvky disociálního chování**“, a nahradit tak využívaný termín „antisociální nadaný“.

Termín „nadaný žák s prvky disociálního chování“ přesněji vystihuje konkrétní projevy chování určité části těchto žáků, sledovatelné zejména ve školním prostředí při každodenní činnosti pedagogických pracovníků. Není dehonestující a nemá negativní konotace v pedagogice a ani pro veřejnost.

Disociální porucha chování je prvním stupněm poruch chování, který zahrnuje nepřiměřené, nespolečenské projevy, avšak zvládané a zvládnutelné vhodnými pedagogickými postupy. Charakteristickým rysem je, že nenabývá sociální dimenze a jde o drobnější výkyvy a nesoulady s běžnými zvyklostmi společenské normy. Řadíme sem například kázeňské přestupky proti školnímu řádu, některé negativistické projevy, vzdorovitost, neposlušnost a další (Slomek, 2010).

Poděkování

Děkuji tímto za věcné připomínky a doporučení Mgr. P. Skokanovi, řediteli Pardubického inspektorátu ČŠI a Ing. J. Černému, zástupci ředitele Pardubického inspektorátu ČŠI.

Literatura

Hartl, P. & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.

Musil, R. (2014). *Pedagogika pro střední pedagogické školy* Praha: Informatorium, spol. s r.o.

Slomek, Z. (2010). *Etopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 20.

Jarmila Jašková je školní inspektorkou Pardubického inspektorátu ČŠI, dříve vedoucí studijní skupiny se zaměřením Speciální pedagogika na SPgŠ a VOŠ v Litomyšli a vyučující pedagogiky, psychologie, etopedie, pedagogické praxe a managementu na VOŠ i SŠ.